

לידת ההוויה (מגיד)

1. רש"י על בראשית פרק יט פסוק ג ומצות אפה - פסח היה.

1א. רש"י על בראשית פרק כז פסוק ט

שני גדיי עזים - וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק אלא פסח הי' האחד הקריב לפסחו והאחד עשה מטעמים.

2. מדרש רבה בראשית פרשה צג פסקה ה

כי דרכתי לי יהודה קשת במושך הזרע זה יוסף שמשך זרעו של אביו והורידו למצרים כדכתיב (הושע יא) בחבלי אדם אמשכם (יואל ה) ויטפו הרים עסיס אלו השבטים אמרו מלכים מדיינים אלו עם אלו אנו מה איכפת לנו :

3. מדרש תהילים מזמור קיד

אמר רבי אבא בר אחא בשם רבי חנין, מהו גוי מקרב גוי, כאדם ששומט את העובר ממעי בהמה. כך הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים, שנאמר, גוי מקרב גוי.

3א. ספר ערבי נחל - פרשת עקב (המשך)

על זה אמר תשובה ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים כו', ידוע כי אף שכבר יצאו הע' נפש מתוך קליפות כל האומות, אף על פי כן עדיין היו במצרים בבחינת עובר במעי אמו ויצאת מצרים היה כמו לידה, ולכן היה במצרים כל המכות ההם, כי היה להם חבלי לידה כאשר בעת יציאת העובר ממנה שיש לה חבלים וצעקתה נשמע כמו שארז"ל, כך היתה צעקה גדולה במצרים, ולזה אמר שתשיב לבנך, הנך יודע כי עבדים היינו לפרעה במצרים ועד עת שיצאנו משם היינו כעובר במעי אמו, ומטעם זה ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה דייקא, כמו העובר כשיוצא מבטן אמו יש לה צער לידה, וצריכה התפעלות עצום מן המילדות וכדומה, ועוד ויתן ה' אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים כו', כי היה להם חבלי לידה וכאמור :

3ב. ספר יד מצרים - הקדמת פותח יד

וכמו בעת הלידה אז צירים יאחזון תחיל תזעק בחבליה, כמו כן ע"י יציאת ישראל הוכו המצרים עשר מכות, והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים וגו', ואין פתיחת הקבר בלא דם, וכמו שיבואר בפנים בעזה"ש בענין העשר מכות. ואמרו רז"ל "איילה זו רחמה צר וכשכורעת לילד הקב"ה מזמין לה נחש ומכישה על רחמה ונפתח רחמה והולד יוצא", ורמזו בזה שישראל היו סגורים חותם צר...

4. יחזקאל ט"ז

(ד) ומוֹלְדוֹתַי בְּיוֹם הַיּוֹלֶדֶת אֶתְךָ לֹא כֵרַת שְׁרָף וּבְמִים לֹא רִחַצְתָּ לְמִשְׁעֵי וְהִמְלַח לֹא הִמְלַחְתָּ וְהַחֲתַל לֹא חֲתַלְתָּ :
(ה) לֹא חִסָּה עֲלֶיךָ עֵינַי לְעֲשׂוֹת לְךָ אֶחָת מֵאֵלֶּה לְחַמְלָה עֲלֶיךָ וְתִשְׁלַכְנִי אֶל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּגֹעַל נִפְשֶׁךָ בְּיוֹם הַיּוֹלֶדֶת אֶתְךָ :
(ו) וְאֶעֱבֹר עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמְיֶךָ וְאֶמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי וְאֶמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי :
(ז) רַבְבָּה כְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה נִתְתִּיךָ וְתִרְבִּי וְתִגְדְּלִי וְתִבְאִי בְּעֲדֵי עֲדֵיִים שְׂדֵים נִכְנֹו וְשִׁעְרֶךָ צִמַּח וְאֶת עֵרְס וְעָרְיָה :
רש"י

(ה) כיום הולדה - כיום שמצאתיה במצרים כמו שמפורש (ביחזקאל טז) ומוולדתך ביום הולדתך לא כרת שרך ...

5. יומא עה, א

והיה טעמו כטעם לשד השמן. אמר רבי אבהו מה שד זה תינוק טועם בה כמה טעמים אף המן כל זמן שישראל אוכלין אותו מוצאין בו כמה טעמים איכא דאמרי לשד ממש מה שד זה מתהפך לכמה גוונין אף המן מתהפך לכמה טעמים .

5א. שפת אמת ספר במדבר - פרשת בהעלותך - שנת [תרמ"ז]

אכן בדור המדבר כתיב אני אמרתי אלקים אתם והיו מוכנים להתדבק בעץ החיים. והנה ארבעים שנה היו נוזנים מן המן שביצ"מ נעשו כברי' חדשה וכמו תינוק יונק משדי אמו קודם שיש בו כח לעכל המאכל לברר אוכל מתוך פסולת.

6. מדרש תנחומא פקודי פרק ג

כשברא הקב"ה את עולמו כילוד אשה בראו מה ילוד אשה מתחיל בטבורו ומותח לכאן ולכאן לארבעה צדדין כך התחיל הקב"ה לבראות את עולמו מאבן שתיה תחלה וממנה הושתת העולם... ויצירת הולד כיצירת העולם. כנגד יצירת הולד במעי אמו.

6א. ע"ר א כו

יצאת מצרים היתה מאורע כזה, שרק לפי מראית העין הגסה נחשבת היא לדבר שהיה איזה פעם ועבר, ונשאר בתור זכרון אדיר בתולדות ישראל, ובתולדה הכללית של האנושיות כולה. אבל באמת ע"י הכרה תוכנית אנו באים לידי ידיעה, כי עצם פעולת יציאת מצרים היא פעולה שאינה נפסקת כלל, התגלות יד ד' בפרסום ובהופעה בהירה על פני ההיסטוריה של התבל, היא התפרצות אור נשמת אלהים החיה והפועלת בכל מרחבי עולם, אשר ישראל זכה לזה, שע"י גדלו והכשרת קדושתו, תאיר את אורה להזריח אורים גדולים בכל נאות מחשכים לדורי דורים. והמפעל העצמי של יציאת מצרים הולך הוא ופועל את פעולתו, הזרע האלהית, אשר נחשפה במצרים לגאולתם של ישראל, היא היא נטויה ועומדת בהכנת המשכת פעולתה, באין הפסק והפרעה.

7. ע"ר ברפג

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא תמצרים. בכח הזרע הנטווי, להוציא אל הפועל את רוממות המעלה מעט מעט בכל דור ודור, חייב כל אחד להשלים, להשיג ולהרגיש את חלקו בשלמות המעלה, השייך לערכו ולדורו, המגיע לו מיציאת מצרים.